



KADINLARIN SESİ

İlerici Kadınlar Derneği Yayın Organıdır | Aylık Bülten

Ekim 2022 | Sayı: 30 Ücretsizdir

İKİD TÜRKİYE KONFERANSI TAMAMLANDI İNSANCA BİR YAŞAM EŞİTLİKÇİ BİR DÜZEN İÇİN SOSYALİZM



İlerici Kadınlar Derneği'nin 2. Türkiye Konferansı 25 Eylül Pazar Günü İstanbul Maltepe'de bulunan Türkân Saylan Kültür Merkezi'nde yapılan toplantı ile tamamlandı. Konferans'ta kadın sorununun ve kadın mücadelesinin tarihsel arka planı ele alındı. Ayrıca kapitalizmin derinleşen krizi karşısında sosyalist kadın hareketi için olanaklar ve olasılıklar tartışıldı. Konferansta gasp edilen hakları için direnen ETF işçileri de yerini aldı. Konferansta söz alan ETF işçileri patronlarının kadın olduğunu ifade ederek, kadın patronların emekçi kadınlar gibi ezilmediğini, "kız kardeşlik" söyleminin safsata olduğunu vurguladı. Konferansın birinci oturumunda Kadın Sorunu Sınıfsaldır başlığında "Kapitalizmin krizi ve emekçi kadınlar", "Kimlik siyasetinin ufku, feminizm yeter mi" sunumları yapıldı. Laiklik ve Kadın başlıklı ikinci oturumda "Laiklik kadınlar için neden yaşamsaldır" sunumunun ardından

"Eğitimde gerileşme raporu" paylaşıldı. Üçüncü oturumda "Kadınların kurtuluşu emperyalist tahakküme son vermekle mümkündür" başlıklı sunum gerçekleştirildi. Dördüncü oturum ise Sosyalist Kadın Hareketi İçin Olanaklar ve Olasılıklar başlığında, "Kadınların eşitliği nasıl sağlanacak, sosyalizmde kadınlar" ve "21. yüzyıl kadınların yüzyılı olacak ama nasıl?" sunumları gerçekleştirildi. Konferans, sonuç bildirgesi ve karar önerilerinin oylanmasının ardından sona erdi. Kadınların gerici kaskacında şiddete ve ayrımcılığa karşı laiklik mücadelesini başa yazması gerektiğini ilan eden İKİD, bütün kadınları, eşitlik, özgürlük, laiklik ve bağımsızlık temelinde yeni bir toplumsal düzenin inşası için, sosyalist kadın hareketine güç vermeye, örgütlenmeye çağırır.

Kadın Mücadelesi Sınıfsaldır

Kimlik Siyasetinin Ufku, Feminizm Yeter mi?

İKİD GYK Üyesi Hanife Şahan

Kadının tarihsel misyonu üzerine çok fazla yazıldı, konuşuldu. Bunun için de çoğunlukla tarih öncesine gidilerek işbölümüne, üretim ilişkilerine bakıldı ve doğru bir zeminde bu. Ancak tarih öncesi çağla sınıflı toplum arasında artık çok kalın bir çizgi çizmek gerekiyor. Burada bahsedilen bir reddiyeden çok o dönemi içerip aşmak ile ilgili. Bu uyarının nedeni asıl önemli olanın insanın ve elbette kadınların tarih sahnesine çıkışına ve bugüne yakın bir mercak tutmaktan dolayıdır.

Bugün asıl üzerinde durulması gereken nirengi noktası, kadın mücadelesinde yaşadığımız tartışma başlıklarıdır. Bu tartışma başlıklarını ise yaşadığımız süreçten bağımsız bir şekilde düşünmek mümkün değildir. Süreci çok gerilere gitmeden, ülkemizde yakın tarih çerçevesinde ele alalım.

1980 darbesi Türkiye solunda derin bir kırılmaya neden oldu. Hemen ardından yaşanan sosyalizmin çözülüşü ise tüm dünyada bugün de yaşadığımız bir akıl tutulmasının önünü açtı; liberalizm. Liberalizm, en kaba biçimiyle devletin her şeyden elini çekerek regüle edici bir role daraltılması, serbest piyasa ve sermayenin özgürlüğü ile toplumsal olan karşısında bireyin kutsanmasıdır. Yani aslında sermaye sınıfının bir ideolojisidir.

İşte bu akıl tutulması ile, kapitalizm ve emperyalizme karşı verilen yurtseverlik mücadelesini faşizmle eş değer tuttular.

İşçi sınıfının iktidarı için verilen mücadelenin, sosyalizm mücadelesinin önüne, toplumsal olanın üzerini örterek, önce bireyin özgürlüğünü getirdiler.

İrk, dil, din, cinsiyet gözetmeksizin verilen bütünlüklü mücadeleyi cinsiyet, etnik kimlik temellerine dayanan taleplere indirgediler.

Kapitalizme-emperyalizme-gericilere-patronlara karşı duyulan öfkeyi "anlayış, empati, farklılık, sesini duyurma" diye yutturmaya çalıştılar.

Kapitalizmi de, en hafifinden, kategorik olarak ataerkillikle eşitlediler.

Özellikle 90'larda kendini daha fazla gösteren, temellerini sağlamlaştıran bu akıl tutulması, AKP ile iyice ayyuka çıktı.

- Devletin görevi olan kamu hizmetlerinin yerine sivil toplumculuk

- cemaatler ve tarikatlar sivil toplum örgütleri

- cemaat liderlerine, toplumun bir kesiminin ileri gelenleri
- 1923 Cumhuriyet'ine tepeden inme bir vesayet rejimi
- türbanın kamusal alana girmesine insan hakkı, özgürlük

- modernleşmeye baskıcılık dediler.

Bu durumun kadın hareketine yansımaları ise çok ciddi oldu. Öncelikle kapitalizmde başat olanın eşitsizlikler olduğu gerçeği görmezden gelinerek, kadın mücadelesinin kilitleneceği yerin dünyayı değiştirmekten ziyade, kadının konumunu erkek karşıtlığı üzerinden gerçekleştirme söylemi güçlendirildi.

Bununla birlikte kadınların mücadelesinin işçi sınıfı siyasetinden bağımsızlaşması gerektiği iddiaları da yine 80 sonrasının güçlenen tezlerinden biri haline geldi.

İşin bam teli ise bu tezleri ileri süren liberal kadın hareketi, feminist çevrelerin akademik ve politik alandaki faaliyetlerinin çeşitli sermaye grupları tarafından desteklenmesidir.

İleri sürülen bu tezleri dayatanlar, kadınların, sermayenin yeni birikim sürecinin çıktısı olan saldırıların sonucu olarak esnek, güvencesiz, ucuz çalışma koşullarına maruz kaldığını görmezden geldiler. Özgürlük, demokrasi, insan hakkı diye türbanın kamusal alana girmesinin destekleyerek Cumhuriyet'in tasfiyesini ve onun yerine kurulması hedeflenen yeni rejimin temellerini ördüler.

Unutulmamalı ki, her çeşit baskının, ayrımcılığın nedeni toplumun sınıflara bölünmesidir. Eğer ki kadının ezilmesini, sömürülmesini tarih dışı bir bakış olarak, feministlerin ve genel olarak liberallerin ifade ettiği şekilde erkeğin doğasına bağlayacak, kadınların erkekler tarafından her zaman ezildiğini ve ezilmeye devam edeceğini de ifade etmek gerekiyor. Bu ise bilimi, tarihsel gelişimi ve siyaseti yok sayarak teslim olmak dışında bir anlam ifade etmez.

Sınıf, tarihsel bir olgudur. Eşit işe eşit ücret, kürtaj hakkı, ücretsiz eğitim talebi, ücretli annelik izni, güvenceli çalışma, ücretsiz kreş, insanca yaşam hakkı gibi birçok hedef için mücadele etmek sınıfın gündemidir ve kadın, erkek, çocuk sınıfın yararınadır. Bu yüzden haklarımızı geri almanın yolu, kapitalizmi iyileştirmeye çalışmak değil ona karşı mücadeledir.

İşte bu yüzden uğraş verdiğimiz şey, şu ya da bu grubun değil, insanlığın kurtuluşudur.



Laiklik, Kadınlar İçin Neden Yaşamsaldır?

İKD GYK Üyesi Hande Heper

GÜNDEM



Laiklik kavramı esas olarak içinde yer aldığımız modern çağın kavramıdır. Orta Çağ döneminde kilise siyasi ve ekonomik güç kazanmış, bu durum yönetici ruhban sınıfıyla halk arasında bir hiyerarşiye bırakmasına neden olmuştu. Devrimler döneminde burjuvazi "din ile dünya işlerinin birbirinden ayrılması" olarak laikliği tanımlamışsa da; kendi iktidarını korumaya geldiğinde, gericileşerek emekçi kitlelerin akıl ve bilimle dünyayı / yaşamlarını anlamalarının, kendi yaşamlarını değiştirebilme iradesinin engellenmesi gerektiğini düşünmüş ve devrimler sonrası dönemde laiklik, siyasetten ve toplumsal yaşamdan geri çekilerek tanımı "din ile devlet işlerinin birbirinden ayrılması" biçimine indirgenmiştir. Yani devletin laik kalması gerekse de halkın yönlendirilmesi ve kendi iktidarını sarsmaması için dinin, halk için bu dünyaya tekrar davet edilmesi gerekmişti. Günümüze geldiğinde ise, bu tanımın bile reddedildiğini, laiklik kavramının "dinlere eşit uzaklık, din ve vicdan özgürlüğü" olarak tanımlanmaya çalışıldığını görüyoruz. Günümüz liberal söylemi, din ve devlet işlerinin ayrılmasını tanımını bile katı laiklik olarak kabul etmekte ve laikliğin sınırlarını inançlara özgürlükle çizmektedir. Örneğin bu anlayışa göre, İslami yaşam biçimlerini kültürel farklar ve değerler olarak gören bu söyleme göre, tarikatlar sivil toplum kuruluşu; aşiretler de bu toprakların toplumsal kültürel gerçekliğidir. Adalet ve Kalkınma Partisi 1923'te kurulan kamucu ve laik Cumhuriyetin tasfiyesi misyonunu yüklenerek gelmiş ve siyasal İslamcıların birleşerek iktidara geçmesini sağlamıştır. Bugün 20 yıllık sürece baktığımızda, eğitimin ve neredeyse tüm toplumsal yaşamın cemaat ve tarikatlara bırakıldığını görüyoruz. Ancak unutmamak gerekir ki, cemaat ve tarikatların güçlenerek bu alanın onlara bırakılması, liberal tezlerin desteğiyle olmuştur. Oysaki bizim anladığımız laiklik, en temel olarak, dinin etkilerinin siyasi ve toplumsal yaşamın belirlenmesinden tamamen yalıtılmasıdır. Çünkü laiklik, kişilerin inanç ve vicdan özgürlüğünün inançlara ve toplumsal baskıya karşı da korumasını gerektirir. İnançlara özgürlük denerek, cemaatlerin tarikatların güçlenmesine, kişiler üzerindeki baskı kurmasına ve toplumun yapısını değiştirmesine izin verilmemelidir. Devletin bu alanda çekilerek, din işleri, organizasyonu, eğitimi ve öğretimi gibi hususların "sivil topluma" bırakılması da düşünülemeyecektir.

**Laiklik kadınlar için yaşamsaldır, çünkü:
Yurttaşlığın temeli laikliktir**

Laiklik yoksa insanlığın kendi tarih yazımı yoktur, yazgı/kader, fitrat vardır. Zenginlik de yoksulluk da hep kadedir. İş cinayetleri fitrattır. Halk, yurttaş değil, tebaa ve kuldur. Bu nedenle ülkemizde, yurttaşın yerini yeniden tebaanın almasıyla, toplumun, bireylerin, özellikle emekçilerin ama en başta kadınların itaat eder hale gelmesi amacına hizmet etmektedir. Eşit yurttaşlığın zemini, laikliktir. Çünkü laikliğin olmadığı yerde, kadınların görevi, çocuk doğurmak, onları büyütme ve evi düzenlemektir. Esasında, laikliğe açılan savaş kadına açılan savaştır. Bu nedenle, hava, su kadar kadınlar için önemlidir.

Laiklik, sömürsüz bir yaşamın ön koşuludur

Sömürünün artışı, laikliğin tasfiyesiyle paraleldir. Söylemlere bakıldığında görüyoruz, yoksulluk "dünyadaki sınav" dır ve buna emekçiler "sabretmelidir". Emekçiler üzerinde, sadaka kültürüyle itaat ve şükür tahkim edilmektedir. Ve bugün esnek ve güvencesiz istihdam en başta kadınlar üzerinden hayata geçirilmeye çalışılmaktadır. AKP hükümeti dönemindeki kadın politikaları ile ulusal/uluslararası sermayenin istihdama/iş ilişkilerine ilişkin talepleri de örtüşmektedir. Bu uyum, kadının anne rolünü öne çıkarırken, üretim sürecindeki yerini ikinci plana itmektedir. Kadının üretim sürecindeki yerinin ikinci plana itilmesi, vasıfsız işgücünü pekiştirme amacına da hizmet etmektedir. Dolayısıyla, emeğin özgürleşmesi için önkoşul laiktir.

Laiklik, emekçi çocukların gelecek umududur

AKP iktidarı, dindar ve kindar nesiller yetiştirmenin gereklerini hem müfredattaki gerici dönüşümlerle hem de kadının varoluşunu hapsettiği aileden yola çıkarak toplumsal yaşamın düzenlenmesi ile hayata geçirmektedir. Bu toplumun yani kindar ve dindar neslin yaratılmasındaki önemli araçlardan biri de eğitim kurumları olan sıbyan mektepleri, kuran kurslarıdır. Parası olan çocuklarını daha iyi okullara gönderebilirken; bilimden uzak, çocuğun gelişiminde sorunlar yaratan dini referanslara göre yapılan bu eğitim sistemine emekçi yoksul çocukları çaresizce mahkûm bırakılıyor. Laiklik, emekçi çocuklarının parasız, karma okullarda, bilimsel bir eğitim sisteminde okuyabilme, aydınlık geleceği büyütebilme şansınıdır. Bu nedenle, özgürlükçü laiklik diyerek işi bulandıranlar, cemaatler, tarikatlara karşılaşın diyenler karşısında, amasız fakatsız laiklik demeliyiz. Din işlerinin devlet işlerinden değil, "dünya işlerinden" yeniden ayrılmasına kadar mücadeleye devam etmeliyiz.

Eğitimde Gericileşme ve Laiklik Mücadelesi

İKD Eğitim ve Laiklik Komisyonu adına Semiha Özalp Günel

Her geçen gün kapitalizmin piyasa anlayışıyla ortaklaşarak, boğazımızdaki ellerini biraz daha sıkarak gericilik karşısında, laikliği ve eşitliği savunan bizler; temel bir hak olan eğitim hakkının giderek elimizden kayması nedeniyle, güncel durumu ortaya koymak için derneğimiz GYK üyelerinden oluşan "Eğitim ve Laiklik" komisyonu kurarak bir rapor hazırladık.

Bu raporda; iktidarın 'dindar ve kindar nesil yetiştirme' isteğinin eğitime nasıl yansıdığını, tarikat ve cemaatlerin çeşitli vakıflar aracılığıyla milli eğitim sistemine nasıl dinamit döşediklerini anlatmaya çalıştık. Ayrıca eğitimdeki nitelik düşmesinin ve müşteri haline gelen öğrencilerin hayattaki başarısızlıklarının kendi yetersizlikleri olduğunu düşünmenin nasıl doğallaştırıldığını, dinin eğitimdeki araçsallaştırılmasını, yoksul öğrencilerin nasıl ucuz emek haline getirildiğini de vurgulamaya çalıştık.

İktidarı ve muhalefetiyle tüm siyasal aktörlerin laikliği bir elden yok etme çabalarının en çok kadınları ve çocukları etkilediği bilinciyle, bununla mücadele yöntemi olarak onları deşifre etmeye çalıştığımız bu raporda; eğitime dadanan tarikat ve cemaatlerin hem örgün eğitimde hem de yaygın eğitimde kullandıkları yöntemleri eğitim kademelerine göre tek tek değerlendirmeye çalıştık.

'Diyanetin okul öncesi atağı' manşetleriyle duyurulan ve neredeyse her mahallede, yoksul çocuklarını ucuz fiyatıyla cezbeden sübyan mekteplerini, oralarda henüz soyut düşünme yeteneği olmayan çocukların eğitimine aykırı bir şekilde yetkin olmayan öğretmenlerin elinde nasıl soldurulduklarını, köylerde kapatılan okulların yerine açılan Kur'an kurslarında çocukların nasıl ezbere ve şogulamamaya alıştırdıklarını anlatmaya çalıştık.

Örgün öğretimin ilk ve orta kademelerinde, seçmeli dersleri, değerler eğitimi adı altında çocukların laikliğe aykırı bir biçimde ahlaki din zannetmelerinin sağlan-

masını, yetkin öğretmenden başkasının girmemesi gereken derslere sokulan imamları, sadece yandaş sendikalara üye olanların okul yönetimlerinde görev alışlarını, planlı imam hatipleşmeyi, milli eğitimin politikalarının şûra'larla değil yandaş vakıflarla belirlendiğini, tarikat ve cemaatlerle yapılan protokoller sonucu bilimsel bilginin nasıl eğitimden kovulduğunu, öğretim programlarının ve ders materyallerinin öğrenciyi öğrenmeye değil itaat etmeye koşullandığını ve tüm bunların öğrencilere etkilerini değerlendirmeye çalıştık.

Üniversitede de durumun değişmediğini, iktidarın laik, demokratik ve özerk olması gereken üniversitelere müdahalesinin rektör seçiminden, öğretim elemanı alımına ve yeni bölümlerin açılmasına kadar müdahil olduğunu, üniversitelerde düzenlenen bilim dışı sempozyumların iktidar tarafından desteklendiğini göz önüne sermeye çalıştık. Üniversitelerde sosyal ve sanatsal etkinliklerin engellenmesi, düşünce özgürlüğünü teşvik eden ders ve kulüplerin kapatılması, gerici dışı siyasal etkinliklere izin verilmemesinin öğrencilerin zihinsel ve duygusal gelişimlerine nasıl ket vurduğunu anlatmaya çalıştık.

Ayrıca raporumuzda; İktidara ve piyasalaşmaya araç olan gericileşmenin diyanet dışında hangi vakıf ve derneklerce desteklendiğini ve bu kurumların açtıkları ya da ele geçirdikleri yurtlarda çocukları ve gençleri hem bedenen hem zihnen nasıl teslim almaya çalıştıklarını ve bunun sonucunda fiziksel (yakılan, intihara yönelen insanlar) ve ruhsal olarak nasıl yandıklarını anlatmaya çalıştık.

Raporumuz İKD olarak bu gericilik ve laiklik karşıtlığıyla mücadelemizi yükselteceğimizi, imam hatiplerin de tarikat ve cemaatlerin de diyanetin de kapatılması konusunda ısrarımızın süreceğini anlatmanın bir aracı olarak basıma hazırlanmaktadır.



Kadınların Kurtuluşu Emperyalist Tahakküme Son Vermekle Mümkündür

İKD Genel Başkanı Umut Kuruç

GÜNDEM



Emperyalizm sadece askeri ve iktisadi değil, aynı zamanda siyasi, ideolojik ve kültürel bütünlüklü bir olgudur. İktisadi ve siyasi yapıdan, hukuk, yaşamı kavrama, kültür, sanat, tüketim ve beslenme alışkanlıkları, düşünce biçimleri, dil, toplumsal ilişkiler ile diğer birçok tercihi, alışkanlığı ve algıyı dayatır, dönüştürür. Saldırı mekanizmaları sadece savaşlardan, tekellerden, iktisadi süreçlerden ibaret değildir, çok yönlü ve çok çeşitlidir.

Emperyalizm, kapitalizmin doğasından kaynaklanan yayılma ihtiyacını dönemsel olarak yenilediği araçlarla, mekanizmalarla, dönüşümlerle karşılayacak şekilde sürdürür. Kapitalizmin, dünya ölçeğinde 1970'lerin sonlarında başlayan krizi ile birlikte 1980'lerde başlattığı saldırı sömürüyü büyütürken, buna karşı oluşacak tepkileri ideolojik olarak da engellemek olmuştur.

"Sınıflar bitti", "ideolojiler öldü", "ulus devletlerin sonu" söylemleri ile küreselleşme, sivil toplum, neo-liberalizm gibi kavramsallaştırmalar kapitalizme aittir ve bir yandan "yeni-muhafazakâr", diğer yandan "yeni-liberal" söylemin ortaklaştığı kavram setleridir. Burada dünya ölçeğinde gerici-liberal ittifak gözle görülür biçimde ortaya çıkmaktadır. Ancak, liberalizm her iki kanalı da besleyen ana akımdır. Liberalizm, bu süreçte sosyal devlet uygulamalarının tasfiye edilerek sermayeye kaynak yaratılması ve pazar açılmasında kamu varlıklarının özelleştirilmesi ve kamu hizmetlerinin piyasaya devredilmesinde gerek iktisadi, gerekse siyasi ve ideolojik olarak önemlidir.

Savaşlar, göç, sığınma ve iltica

Emperyalizmin kaynak, pazar ve egemenlik alanı paylaşımı sürerken hem paylaşım ve yayılma hırsını hem de çelişkilerini ortaya çıkarıyor. Bu süreçler sürekli bir savaş potansiyelini bünyesinde barındırıyor.

Sosyalizmin çözülüşü ile birlikte savaşlar ve işgaller sadece ölüm değil, ağır sömürü, yoksulluk, isithdamda güvencesizlik gibi koşulları da beraberinde getirmiştir. Bunların önemli sonuçlarından biri nüfus hareketleri, göç, sığınma ve ilticadır. Yerlerinden edilmiş nüfus içerisinde kadınlar ve çocuklar en kırılgan kesimi oluşturmaktadır. İnsanların yerlerinden edilmeleri ile birlikte çağdaş kölelik olgusu hızla büyümektedir. Zorla çalıştırma ve zorla evlilikler ve cinsel sömürü katlanarak artmaktadır. Uluslararası kuruluşların verilerine göre ticari cinsel sömürüye maruz kalan her beş kişinin yaklaşık dördü kadınlar ve kız çocuklarıdır. Zorla çalıştırılan her 8 kişiden 7'i çocuktur ve (toplam 3,3 milyon) bu çocukların

yarıdan fazlası ticari cinsel sömürüde kullanılmaktadır. Savaş ekonomileri ile suç ekonomileri kesişmekte ve birbirini beslemektedir. İnsan ticareti ve kaçakçılığı, savaş, afet, çatışma ve yoksulluk bölgelerinde başlayarak, hem bu bölgelerden hem de sermayenin düşük maliyetli emek talebi ile beslenmektedir.

"Sivil Toplum" ve Fonlar

Emperyalizm savaşlardan ibaret değildir. Bir yandan insanlığa karşı işlediği suçları "normalleştirerek" yıkım yarattığı bölgelerdeki nüfus üzerinde egemenliğini kurmak ve buraları bir şekilde kar elde edecek alanlar haline getirmek üzere mekanizmalar kurmaktadır.

Söz konusu mekanizmanın en önemli aktörlerinden biri ise STK'lardır. Büyük miktarlarda hibe ve fonlarla desteklenen STK'lar, kapitalizmin hem emekçi kitleleri piyasa mekanizmasına bağlama işlevini hem de ideolojik olarak sermaye düzeninin önemli aracı olarak faaliyet yürütmektedir.

Devletin sağlama gereken kamu hizmetlerinin ve toplumsal hakların tasfiye edildiği süreçte devreye sokulan sivil toplumculuk ve bu anlayışın kurumsallaşmış yapıları olan STK'lar emperyalizmin önemli aygıtlarıdır.

Cinsel, etnik, dini, yerel vb kimlikler STK'lar üzerinden sınıf aidiyetinin önüne konmuş, en hafifinden sınıf aidiyeti bu kategorilerle eşitlenmiştir. Liberalizmin bu süreçte önemli icadı bütünlüğü reddeden ve gerçekliği parçalayan Postmodernizmdir. Bu yaklaşıma göre değişmesi gereken siyasi, toplumsal düzen değildir. Dolayısıyla sınıf mücadeleleri indirgemecidir ve siyasi partiler değil, aktivist formlar meşrudur algısını oluştururlar.

Emperyalizmin Kültürel Egemenliği

Emperyalizmin kültürel alandaki egemenliği uluslararası sermaye ile onunla eklenmiş olan ulusal ölçekteki sermaye iktidarlarının siyasi, kültürel, ideolojik ve iktisadi işbirliği ile sürdürülür.

Emperyalizmin kültürel egemenliği, tekelleşmeyi güçlendirirken, bu tekellerin finansal olarak büyümesini sağlar. Sosyalizme karşı insanları "aynılaştıran, tek tipleştirilen" sistem olarak yürütülen propaganda ise boşa düşer. Çünkü bu kültürel egemenlikle dünya üzerinde toplumların ve bireylerin yaşam biçimleri, tüketim alışkanlıkları, dil, değer yargıları, beğenileri ile aynılaştırmaktadır. Bunun da ötesinde hedeflenen, sınıfların varlığı ve esas olanın bu sınıfların mücadelesi olduğunun üzerinin örtülmesidir. Böylece bütün insanlık sermayeye ve onun egemenliğine tabi olacaktır.

Kadınların Eşitliği Nasıl Sağlanacak; Sosyalizmde Kadınlar

İKD GYK Üyesi Nimet Çakılıkaya

1917 Ekim Devrimi ile Bolşeviklerin öncülüğünde iktidarı olarak kurulan işçi-köylü devleti Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği; sosyalizm kuruculuğu, insanların yaratıcı emeğinin ve yaşamının savunulması alanlarında sosyalist üretim ilişkilerine dayanan sosyalist yaşam tarzını oluşturmak üzerine zengin bir birikim yarattı. Emekçilerin iktidarını kurarak, emeğin sermaye tarafından sömürsünün ortadan kaldırıldığı koşullarda yeni bir toplum kurma mücadelesinde kadınlar için de kurtuluşun zeminini hazırladı. Üretim araçlarının özel mülkiyeti, sınıf eşitsizliği ve insanın insanı sömürmesi kaldırıldıktan sonra kadınların sorunlarının çözüleceği prensibi tarih tarafından sosyalizm pratiğinde doğrulanmıştır.

Teorinin Pratiğe Dönüştüğü Sovyetler Birliği Deneyimi

Sosyalist devrim öncesi kadınların mücadele pratiği mevcuttu fakat kazanımlar söz konusu değildi.

Bolşevik parti iktidara geldikten sonra kadınların taleplerine yönelik çalışmalar yapıldı.

Kadınlar aleyhinde yer alan tüm yasalar iptal edilerek kadının köleliğine, ikincilliğine son veren yeni yasalar ile çıkarıldı. İlk kazanımlar şu yöndedir:

* Kasım 1917'de yani devrimden bir ay sonra erkeklerle eşit ücret alma hakkı tanındı.

* Günlük çalışma 8 saat ile sınırlandırıldı.

* Aralık 1917'de boşanma ile ilgili sınırlamalar kaldırıldı.

* Temmuz 1918 İlk Sovyet Anayasası'nda kadın ile erkek arasında devlet, ekonomi, kültür ve toplumsal-politik yaşamın tüm alanlarındaki eşitlik resmen ilan edildi.

* Temmuz 1918'de kadınlara seçme ve seçilme hakkı verildi.

* Ekim 1918'de evlilikte eşlerin eşitliğini sağlayan ve kadınların da çalışabilmesini öngören aile kanunu yürürlüğe girdi.

* Aile kanunu ile beraber dini nikah kaldırıldı, tüm evliliklerin resmi bürolara kayıt edilmesi yasalaştı.

Kadının kendi soyadını taşımaya devam etmesi, erkeğin soyadını alması, erkeğin kadının soyadını alması tarafların isteğine bırakıldı.

* Kasım 1920 kürtaj yasalaştı.

* Kasım 1920 aile çiftliklerinde kadınlara mülkiyet hakkı tanındı. Boşanma durumunda kadına mal varlıklarından pay hakkı verildi.

* Boşanma durumlarında sebep bildirme zorunluluğu kaldırıldı.

Yasal düzenlemelerin yanı sıra siyasal devrimin toplumsal ayağının oluşturulması, eski üretim ilişkilerine bağlı toplumsal yapının dönüştürülmesi ve yeni bir toplumun yaratılması için hızla harekete geçildi. Eylül 1919'da Jenotdel

(partinin kadın birimi) kuruldu.

Sosyalist Sistemde Kazanımlar ve Kadınlar

Reel Sosyalizmin dünyanın üçte birinde egemen olması hem kendi halklarına, hem kapitalist ülkelerin işçi sınıfına, hem de ulusal bağımsızlık mücadelesi veren halklara ve eşitlik mücadelesi veren kadınlara kazanım elde etmelerinde, mücadele ufkunun gelişmesinde, sosyalizm fikrinin yükselmesinde etken oldu.

Sosyalist ülkelerde iş, eğitim, sağlık, dinlenme, konut, görüşlerini özgürce ifade etme, toplum örgütlerinde birleşme, toplum ve toplum işlerine katılım vb. yasalarca güvence altına alınmış haklar bütün dünyada örnek teşkil etti.

Tüm sosyalist devlet anayasalarında kadınlar ve erkeklerin eşit haklara sahip oldukları ve yaşamın bütün alanlarında eşit haklardan yararlanmaları kayıt altına alınmış, devlet gereklerini yerine getirmekle yükümlü kılınmıştı.

Yaptığı işin niteliğine ve niceliğine göre ücretle iş elde etme hakkı yasal güvence altına alındı. 1981 yılı verilerine göre; SSCB'de çalışabilir kadın nüfusun %93 ü, Demokratik Almanya Cumhuriyetinde %87,6 sı çalışmaktaydı.

Annelerin korunmasına ilişkin kadınlara hamilelik döneminde gelir kaybına uğramadan daha hafif iş verilmesi, hamilelik ve annelik için paralı izin, çok çocuklu ailelere yardım, hasta çocuklara bakım için izin süresinin artırılması, okul öncesi çocukların eğitimi için kurumların sayısının artırılması, parasız sağlık bakım hizmetlerinin geliştirilmesi güvence altına alınmıştı. 1981 yılı verilerine göre sosyalist ülkelerde 1-6 yaş arası çocukların %50-80 kadarı okul öncesi eğitimden yararlanıyordu.

Çocuk sahibi olmak istemeyen kadınlar için toplumsal yaşamda gerekli düzenlemelerin yapılması güvence altına alındı

Sosyalist devrimler zenginler sınıfının öğrenim görme ayrıcalığını ortadan kaldırmış, işçi sınıfı ve köylülere, kadınlara, etnik azınlıklara ve bütün topluma eğitim hakkı sağlandı.

Kültür, sanat ve akademiye olduğu kadar politikada ve yönetimde de her geçen yıl artan şekilde kadınlar yer almaya başladı. Bölgesel yönetimde ve konseylerde, tarım alanında kolhozlarda başkanlık görevlerinde kadınlar yer alıyordu.

Bu deneyimler bize sınıfsız, sömürsüz bir düzende eşit ve özgür yaşama arzumuzun hayal değil, gerçek olduğunu hatırlatıyor. Kapitalizmi değişmez kabul edenlerin aksine kendine ait bir oda değil, tüm dünyayı isteyecek kadar ufkumuz açık.



Yeni Bir Sosyalist Kadın Hareketi İçin Olanaklar- Olasılıklar

21. Yüzyıl Kadınların Yüzyılı Olacak, Ama Nasıl?

GÜNDEM

İKD Genel Sekreteri Nuray Yenil



"Tarihten az buçuk haberi olan herkes kadınlık mayası çalınmadan büyük toplumsal devrimlerin mümkün olmayacağını bilir" (Karl Marks)

Karl Marks'ın işaret ettiği bu gerçek salt devrimci hareketlerin değil, bugün her türlü siyasal hareketin gördüğü, kabul ettiği ve gözünü diktiği bir hakikat olmaya devam etmektedir.

Marks'ın işaret ettiği bu gerçeklik tersinden "kadınların ayağa kalktığı momentler büyük toplumsal dönüşümlere gebe dir" şeklinde okunabilir.

"21. Yüzyıla kadınlar damgasını vuracak" ya da "21. Yüzyıl kadınların yüzyılı olacak" şeklinde ifadesini bulan analizler, bir de bu açıdan ele alınmalıdır.

Dünyanın değişik ülkelerinde yükselen kadın hareketleri ve kadın dinamizmi kapitalizmin derinleşen eşitsizliklerine ve kapitalizmin hem ekonomik hem ideolojik krizine işaret etmektedir.

Bugün ülkemizde ve dünyada sosyalist kadın hareketi için olanaklar artıyor.

Kadınların politikleşme zemini sosyalist kadın hareketinin toplumsal kurtuluş programına alan açıyor

Evet bugün kapitalizmin krizi derinleşiyor. Pandemi sonrası dünya tartışılırken, yeni bir toplumsal düzen arayışının güncel olduğunu unutmamak gerekiyor. Kadınların isyanlarının bu arayışın ilk kıvılcıkları olduğunu da.

Sosyalist kadın hareketinin eşitlik, özgürlük, laiklik ve bağımsızlık temelinde yeni bir toplumsal düzen programı ile kadınların kitlesel eylemlere dönüşen tepkilerinin ve taleplerinin keşiştiği bir tarihsel kesitten söz ediyoruz.

Bir bütün olarak daha defansif bir görüntü veren kadın hareketini ileri taşımak, devrimci bir dönüşümün öznesi haline getirmek, sınıfsız, sömürsüz, gerçek eşitliğin tesis edileceği yeni bir dünyanın kapılarını açmak ise, sosyalist kadın hareketi için hem bir olanak hem de bir olasılıktır.

Pandemi süreci ve akabinde Türkiye'nin yaşadığı ekonomik kriz, artan yoksulluk, işsizlik, hayat pahalılığı ve emekçi sınıfların alım gücünün her geçen gün azalmasına karşı işçi sınıfının değişik bölmelerinde direnişler ortaya çıkıyor. Bu direnişlerin önemli bir bileşeni olarak emekçi kadınlar ön saflarda yerini alıyor. Sınıf mücadelesi yeniden belirleyici hale gelirken, kimlik siyaseti bir çıkmaza sürükleniyor.

Özellikle kadın mücadelesinde kimlik siyasetine yaslanan tezler bugün kitlelerin taleplerine yanıt vermekten uzaktır. Bugün Türkiye'de ve dünyada kadınların zaman zaman kitlesel eylemlere de dönüşen tepkisi emperyalist-kapitalist sistemin yaşadığı çok boyutlu krizden bağımsız düşünülemez. 2008'de yaşanan ve palyatif çözümlerle ötelenen ekonomik krize Covid-19 pandemisi eklendi. Kriz çok boyutludur ve bugün geniş emekçi sınıfların geleceği yeniden kurma arayışları daha fazla gündemdedir. Kapitalizmin bu krize ilk yanıtlar tarihte olduğu gibi bugün de kadınlardan gelmektedir. Emeği değersizleştirilen, gerici politikaların muhatabı olan kadınların itirazını buralarda aramak gerektiği açık.

Kadın eylemlerine ya da kadınların ön saflarda daha fazla yer aldığı toplumsal hareketlere bakarken salt feminist hareketin mi güçlendiği, sınıf hareketinin ayak seslerinin mi duyulduğuna iyi bakılmalıdır.

Bugün farklı feminizmler tanımlanıyor ve daha fazla sınıfsal vurgulara ihtiyaç duyuluyor olması ortaya çıkan dinamizmin bir yön arayışında olduğunun göstergesidir. Neoliberal dönemde şekillenen, sınıf mücadelesinin geri çekildiği ve liberal hegemonyanın dayattığı, kimliklere daralmış siyaset anlayışı açısından da bir dönemin sonuna gelindiğinin işaretleri biriktirmektedir. Kimlik siyasetinin bu denli öne çıktığı bir dönemde bu ifade abartı bulunabilir. Ancak kapitalizmin krizi sınıf siyasetini çağırılmaktadır.

İKD 2. TÜRKİYE KONFERANSI SONUÇ BİLDİRGESİ

İnsanca Bir Yaşam Eşitlikçi Bir Düzen İçin Sosyalizm!

İlerici Kadınlar Derneği (İKD) 2. Türkiye konferansı 25 Eylül 2022 tarihinde İstanbul'da Türkan Saylan Kültür Merkezi'nde yapılan son oturum ile tamamlandı. İKD konferansı bütün kadınları eşitlik, özgürlük, laiklik ve bağımsızlık temelinde yeni bir toplumsal düzenin inşası için, sosyalist kadın hareketine güç vermeye, aşağıda ki başlıklar etrafında örgütlenmeye çağırır.

1- Kadınların mücadelesi toplumsal kurtuluş mücadelesidir, kadınların eşitliği ancak sınıfsız bir toplumda mümkündür

- Mülkiyet ilişkileri ile birlikte ortaya çıkan işbölümünün neden olduğu kadın üzerindeki tahakküm ancak bu mülkiyet ilişkilerinin ortadan kalktığı koşullarda sonlanacaktır. Dolayısıyla bugünkü mülkiyet ilişkilerinin kar ve sömürü odaklı kurulduğu kapitalizmin yıkılması ve sınıfsız, sömürsüz bir toplumsal düzen kurulması kadınların kurtuluşunun en temel zemindir.
- İKD yıllardır "hepimiz kadınız aynı saftayız" ve "evrensel kız kardeşlik" aldatmacasının karşısında kadın mücadelesinin, sınıf mücadelesinin bir parçası olduğunu ısrarla ortaya koyar. İKD emekçi sınıflarla birlikte toplumsal kurtuluşu hedefler, mücadele zeminini bu bütünlükle tanımlar.
- Kadınların toplumsal konumları toplumsal üretime katkıları ile belirlenir. Kadınların çalışmasının önündeki toplumsal ve geleneksel tüm engeller kaldırılmalı ve kadınlar toplumsal gelişmenin eşit ortakları olmalıdır.

2- Kadınların mücadelesi sermayeye ve sömürüye karşı emeğin mücadelesidir

- Sınıf mücadelelerinin zayıfladığı, sermayenin özüne döndüğü, kriz dönemlerinin sıklaştığı, dünyada solun, sınıf mücadelesini kimliklerle ikame ettiği günümüzde emekçilerin kazanımları büyük bir hızla kaybedilmiştir. Bu süreçten en fazla etkilenen yine kadın emekçiler olmuştur.
- İKD sermayeye, patronların kar hırsı üzerine kurulmuş olan kapitalizme karşı eşitlikçi bir düzeni piyasacılığa karşı kamucu bir ekonomiyi savunur.
- Üretim sürecinde ve toplumsal ilişkilerde kadının eşitliğini sağlayacak en önemli başlıklardan biri, ev işleri, çocuk ve yaşlı bakımı gibi işlerin kamu hizmeti haline gelmesidir. Kadınların çalışabilmesi ve toplumsal gelişmenin eşit ortakları olabilmeleri için çocukla ilgili sorunlar ve yükler kamunun sorumluluğunda olmalıdır. Tüm işyerlerinde ve mahallelerde yaygın olarak ücretsiz kamusal kreşler kurulmalıdır. Kadınların omuzlarına yüklenen bakım hizmetlerinin kamusal hizmetler olarak örgütleneceği bir toplumsal düzen kurulmalıdır.

3- Gericiliğe karşı aydınlık bir gelecek için laiklikten vazgeçmiyoruz!

- Bugün karşı karşıya olduğumuz gerici kuşatma karşısında, kadınların toplumsal hayattaki varoluşu için





laiklik mücadelesi yükseltilmelidir.

- İKD amasız fakatsız laikliğin yeniden tesisi için mücadele eder. Sosyalist kadın hareketi başta yaşam hakkı olmak üzere kazanılmış bütün hakların korunması, ileri taşınması, eşit ve özgür bir toplumun yeniden inşası için yurttaşlık hukukunun ve bunun zemin olan laikliğin uygulanması için mücadeleyi büyütür.
- Ülkemizde tarikat ve cemaatlerin tahakkümüne, AKP'nin ideolojik işler bakanlığına dönüşen ve adeta şeyhülislamlık gibi işlev gören diyanetin fetvalarına, sosyal yaşamın haremlik selamlık olarak organize edilmesine, eğitimde gericileşmeye, medrese ve sıbyan mekteplerine, kadın "üniversitelerine" karşı mücadele sosyalist kadın hareketinin öncelikli görevidir.

4- Kadına yönelik şiddet ve cinsiyet ayrımcılığına karşı kadınların örgütlü mücadelesi esastır

- Kadınların toplumsal alanda ikincilleşmesinin ve artan gerici saldırıların en önemli sonucu kadınlara yönelen şiddet ve cinsiyet ayrımcılığıdır.
- İKD kadına yönelik her türlü şiddete ve cinsiyet ayrımcılığını körükleyen gerici politikalara karşı eşitliğin, özgürlüğün her alanda tesisi için mücadele eder.
- Kadına yönelik şiddetin önlenmesi için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması ve etkin uygulanması kadar, kadınların toplumsal alanda güçlendirilmesi, toplumsal üretime katılımının önündeki engellerin kaldırılması ve kadınları ikincilleştiren gerici politikalara son verilmesi bütünlüklü bir siyasal programla mümkündür.

5- Kadınların kurtuluşu gericiliğe alan açan liberalizm ile hesaplaşmaktan geçer

- Ülkemizde liberalizmin büyük desteğiyle iyice güçlenen Siyasal İslam iktidara taşınmış, gerici bir rejim kurulmuştur. Liberal ideolojik salgı burada dinci gerici-

liğin yerleşmesinde önemli bir işlev görmüştür.

- İKD, fırsat eşitliği, girişimcilik gibi kavramlarla kadın emekçilerin sömürüye ikna edilmesinin ve üretim araçları üzerindeki özel mülkiyeti kutsayan, gericiliği özgürlük kılıfı ile pazarlayan her türden liberal ideolojinin karşısındadır.
- Sosyalist kadın hareketi kadınların eşitlikçi bir düzende gerçek anlamda özgürce yaşayabilecekleri bir düzenin yolunu açacaktır.

6- Emperyalizm dünya halklarının düşmanıdır, kadınların mücadelesi emperyalist barbarlığa karşıdır

- Emperyalizm sadece askeri ve iktisadi değil, aynı zamanda siyasi, ideolojik ve kültürel bir hegemonya kurar. İktisadi ve siyasi yapıdan, hukuka, yaşamı kavrama, kültür, sanat, tüketim ve beslenme alışkanlıkları, düşünce biçimleri, dil, toplumsal ilişkiler ile diğer birçok tercihi, alışkanlığı ve algıyı dayatır, dönüştürür.
- Sosyalist kadın hareketi milyonlarca kadın ve çocuğun mülteci/göçmen ya da sığınmacı konumuna sürüklenmesinin sorumlusu ve suçlusu olan emperyalist saldırganlığa karşı mücadeleyi büyütürken, emperyalist hegemonyanın ideolojik aracı haline gelen kimlik siyasetinin kuşatması ve onun araçları olan sivil toplumculuk mekanizmalarının da karşısındadır.
- İKD, dünya halklarının baş düşmanı olan emperyalizme karşı bağımsızlığı, halkların kardeşliğini ve barışı savunur.

7- Kapitalizmin krizi derinleşirken sosyalist kadın hareketi için olanaklar artmaktadır

- Bugün kapitalizmin yaşadığı en büyük dördüncü kriz ve emekçilerin omuzlarına yüklenen bu krize karşı ortaya çıkan tepkiler, direnişler bütünlüklü bir sınıf mücadelesinin konusudur. Çok boyutlu olan bu krizin faturası emekçi sınıflara kesilirken, sermayenin tek-

leşmesini güçlendirdiği ve kârını büyüttüğü ortadadır.

- Kapitalizmin krizinin en ağır sonuçlarını kadınlar yaşamaktadır. Dolayısıyla ilk cevabın kadınlardan gelmesi tesadüf değildir. Gerek emek rejimleri ve kadınların üretim sürecindeki konumu, gerekse gerici politikaların güçlenerek kadınları kuşatmasına karşı ortaya çıkan tepkiler kimlik mücadelesinin değil, yeni bir toplumsal düzen mücadelesinin, yani sınıf mücadelesinin konusudur.
- Sosyalist kadın hareketinin eşitlik, özgürlük, laiklik ve bağımsızlık temelinde yeni bir toplumsal düzen programı ile kadınların kitlesel eylemlere dönüşen tepkileri ve talepleri kesişmekte, olanaklar artmaktadır.
- İKD bugün karşı karşıya olduğumuz bu karanlık tablodan tek gerçekçi çıkış yolunun sosyalizm olduğunu ilan eder. Sosyalizm mücadelesi bugün emekçi sınıfların ve kadınların ertelenemez ve gerçekçi tek seçeneğidir.

İKD kadınlar için tam ve gerçek bir eşitlik sağlanana kadar örgütlü mücadelesini yükseltecektir.

Konferansta ayrıca şu başlıklar karar altına alınmıştır

1. İstanbul sözleşmesi hakkında karar

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda taraf devletlere önemli yükümlülükler getiren İstanbul Sözleşmesi'nin fesih kararı, laikliğin tasfiyesi, hukukun yok sayılması ve başkanlık rejiminin tek adam yönetimi anlamına geldiğinin kanıtıdır. Gerici çevrelerin talebi ile alınan bu karar aynı zamanda anayasanın laiklik ilkesinin ihlalidir. Kadınların yaşam hakkını tanımayan bu

kararı bizlerde tanımıyoruz. İKD İstanbul Sözleşmesi'nin tekrar yürürlüğe girmesi ve etkin uygulanması için mücadelelerin Laiklik mücadelesinden bağımsız olmadığını bilerek bu mücadeleyi yükselterek devam eder.

2. İran'da ki gelişmeler hakkında karar

İran'da başörtüsü dayatması bir kez daha gericiğin gerçek yüzünü ve laikliğin önemini ortaya çıkarmıştır. Ülkemizde siyasal islamcılarının savundukları rejimin somut bir örneği İran'da yaşanırken, İranlı kadınların bugün bu dayatmaya ve gerici kadın düşmanlığına karşı ayağa kalkması çok önemlidir. İKD. İran'da şeriat rejimi karşısındaki bu tavrın laiklik ve emperyalizme karşı mücadeleyle güçleneceğini bilerek Laiklik için mücadeleyi büyütür.

3. Cumhuriyet Gazetesi yazarı Zülal Kalkandelen gericiliğe karşı laiklik ve Cumhuriyet'i, yaşam hakkını savunduğu için uzun süredir gerici odakların hedefi haline gelmiştir ve bu odaklar tarafından her türlü tehditle karşı karşıyadır. En son İran'da tesettür nedeniyle öldürülen Mahsa Amani ile ilgili yazdığı yazı da bahane edilerek bu tehditlerin dozu artmıştır. İlerici Kadınlar Derneği bu tehditler karşısında Zülal Kalkandelen'in yanındadır. İlericilik, laiklik ve yaşam hakkı mücadelesinde kendisiyle omuz omuza yürümeye devam edecektir!

İLERİCİ KADINLAR DERNEĞİ
25.09.2022

